

**ULUSAL PAMUK KONSEYİ
PAMUK SEKTÖR RAPORU
2018**

1. DÜNYA PAMUK DURUMU

Üretim: Uluslararası Pamuk Danışmanları Komitesi (International Cotton Advisory Committee-ICAC) kaynaklarına göre, **dünya (lif) pamuk üretimi** 2017/18sezonunda **%17** artarak **26.8 milyon tona** yükselmiştir. 2018/19 sezonunda ise, ekim alanlarındaki sınırlı daralma, su teminindeki zorluklar ve tarla verimlerinde gelişme beklenmemesine bağlı olarak **%2**'lik bir azalma ile **26.3 milyon ton'a** gerileyeceği tahmin edilmektedir (**Çizelge 1**).

Çizelge 1. Dünya Pamuk Durumu (Milyon ton)*

	2015-16	2016-17	2017-18	2018/19
BaşlangıçStoğu	22.97	23.335	18.81	18.76
Üretim	21.476	23.075	26.752	26.257
Tüketim	24.14	24.497	26.81	27.55
İhracat	7.520	8.176	8.998	9.677
İthalat	7.583	8.089	8.988	9.677
DönemSonuStoğu	20.33	18.814	18.76	17.46
D.S.Stoğu/Tük.Or.%	46	50	58	57
COTLOOK A INDEX (U.S.cents/pounds)	70.39	82.77	79.2	...

* ICAC, World Cotton Statistics,2018/19 Outlook, Dec., 2018

Aynı dönemde tüketimdeki büyümenin de yavaşlayacağı, buna rağmen **26.8 milyon ton'a** çıkararak üretimi geçeceği tahmin edilmektedir. Bu bağlamda küresel stokların azalması ve bununla birlikte pamuk fiyatlarının dönem boyunca değişmemesi ya da küçük bir artış olması beklenmektedir. Çin stoklarındaki azalmanın sürmesine bağlı olarak, diğer dünya ülkeleri stoklarının artmasına rağmen toplam stokların **18.8 milyon ton** seviyesinden **18.2 milyon ton'a** düşmesi beklenmektedir. Üretim, tüketim ve stok değerlerinde ortaya çıkan bu gelişmeler sonucunda 2017/18 sezonunda önceki sezona oranla 8 puanlık bir artışla **%58'e** yükselen Dönem Sonu Stok/Kullanım Oranının bu sezon için **%57** seviyesinde olması beklenmektedir. Geçen sezon yaklaşık **900 milyon ton'luk** bir artışla **8.988 milyon ton** seviyelerine çıkan **dünya pamuk ithalatı ve ihracatının** bu sezon daha da artarak **9.677 milyon ton** seviyelerine çıkacağı tahmin edilmektedir. Önceki sezon **%18**'lik bir artışla **83 Cent/lb** seviyesine yükselen **dünya lif pamuk ortalama fiyatları** 2017/18 sezonunda **4 Cent/lb** kadar gerileyerek **79.2 Cent/lb** olarak gerçekleşmiştir. Bu sezon itibariyle ortalama fiyatlarda önemli değişiklik öngörülmemektedir.

ICAC 77.Genel Kurul Toplantısı 2-7 Aralık 2018 tarihlerinde Fildişi Sahili Abidjan şehrinde yapılmış ve Konseyimiz bu toplantıya Genel Sekreter düzeyinde katılmıştır. Toplantıda öne çıkan başlıca hususlar şunlardır:

Gelecekteki Talep: ICAC Sekreterliği **2017-2025 döneminde** küresel lif talebinin **25.5 milyon ton** artarak **121 milyon ton'a** çıkacağını tahmin etmekte ve bunun dünya pamuk sektörü için önemli bir fırsat içerdiğine dikkat çekmektedir. Bu dönem zarfında kişi başına pamuk tüketiminin **4 kg** artabileceği ve böylece anılan toplam lif talebinin **%28'inin** pamuk endüstrisi tarafından karşılanabileceği öngörülmektedir.

Devlet Destekleri: ICAC dünya genelinde birçok hükümetin pamuk üretimini desteklemekte olduğunu ve bu desteklerin artarak sürdüğünü rapor etmektedir. Bu bağlamda 2016/17 sezonunda **4.4 milyar dolar** olan doğrudan ve dolaylı desteklerin 2017/18 sezonunda, üretimdeki artışla birlikte **5.9 milyar dolar'a** çıktığı hesaplanmaktadır.

İklim Değişikliğinin Pamuk Üretimi Üzerindeki Olumsuz Etkisiyle Mücadele: Hükümetler Arası İklim Değişikliği Paneli (IPCC) iklim değişikliğinin tarımsal üretimde azımsanmayacak kayıplara yol açacağını öngörmektedir. Dünya pamuk alanlarının **%55'nin** yağmura bağımlı olması nedeniyle, bu alanlardaki olası su stresi verimde azalmalara neden olabilecektir. Bunun yanı sıra zararlı böcek sorunlarının yaygınlaşması, koza ağırlıkları ile koza tutumunun azalması, dolayısıyla verim ve kalite kayıplarının artmasına yol açacak ısı dalgalanmaları meydana getirebilecektir. Buna karşılık, atmosferdeki CO2 seviyesinin yükselmesinin pamuk verimini artırabileceği bilgisi de edinilmiş bulunmaktadır. ICAC pamuk üreticisi ülke hükümetlerine su ve besin kullanım etkinlikleri yüksek, beklenmedik kuraklık, su baskınları, zararlı ve hastalık salgınlarına dirençli pamuk çeşitleri geliştirilmesinin teşvik edilmesini önermektedir.

Zararlı Böceklerin GDO'lu pamuğa direnci ile mücadele: Son yıllarda zararlı böceklerin GDO'lu pamuğa, yabancı otların herbisitlere karşı dirençlerinin giderek artması GDO'lu pamuğun yararlarına karşı dünya genelinde bir meydan okuma olarak ortaya çıkmıştır. Halen bu olgu, gen üstüne gen eklenmiş yeni GDO'lu çeşitlerle yenilmeye çalışılmaktadır. Ancak bu hem çok zaman almakta, hem de üretim maliyetlerini artırmaktadır. Ayrıca, her yeni GDO'lu çeşit pamuk üretim sisteminde yeni zorluklara yol açabilmekte ve çözüm kısır döngüye girmektedir.

(Bu sorun aslında ülkemiz pamuk tarımında GDO'lu tohum kullanımının daha işin başlangıcında yasaklanmış olmasının ne denli isabetli bir karar olduğunun açık kanıtıdır. ICAC'ın bir önceki Genel Kurul toplantısında sunmuş olduğumuz "**GDO'lu ve GDO'suz Pamuk Üretim Deneyimleri ve Yakın Gelecek İçin Çıkarımlar**" konulu bildiri ile söz konusu bu sorun literatüre dayalı bulgulardan hareketle gündeme taşınmış, ancak GDO'lu pamuk üretiminin öncülüğünü yapan ülke temsilcileri tarafından görmezden gelinmiştir. Ne var ki, sorunun giderek büyüüp yaygınlaşmasının konunun bu kez kendileri tarafından gündeme getirilmesine neden olduğu anlaşılmaktadır.)

Tohum (Gen Kaynağı) Takası üzerinde hükümetler arası Politikalar: Komiteye üye ülkeler arasında tohum takasının (Seed-Exchange) tarımsal gelişmeyi kolaylaştıracağı bildirilmiştir. Önde gelen pamuk ülkelerinde pamuğun geliştirilmesi için gerekli genetik taban çok sınırlıdır. Ayrıca sürekli değişen pazar isteklerine uygun lif değerlerine sahip çeşit geliştirme ihtiyacı ülkeler arası tohum (gen kaynağı) takasını önemli kılmaktadır.

(Bu konu, yukarıdaki "GDO'lu çeşitlere karşı gelişen zararlı dirençleri" başlıklı kendine özgü olay üzerine acilen gündeme alınan bir olgu olarak dikkatimizi çekmiştir. Geçen yılki bildirimizle ilgili hararetli tartışmalar sırasında bu konuya hiç değinilmezken, sadece bir yıl sonra, aynı kesim tarafından ısrarla gündeme taşınması, tarafımızca GDO'lu üretime geçerek ciddi bir risk almış olan büyük pamuk ülkeleri karşısında ülkemizin GDO'dan arı pamuk gen kaynaklarının umulanın çok üstünde değere sahip

olduğunun ve yakın gelecekte bu değerin katlanarak büyüyeceğinin ilk önemli göstergesi olarak yorumlanmaktadır.

Nitekim aynı düşünceden hareketle, Konseyimiz tarafından bir sonraki Genel Kurul Toplantısında Teknik Seminer konusu yapılmak üzere önerilen konuların başında yer alan bu konu yerine; "Organik Pamuk", "BCI", Fair Trade Cotton" ve yeni markamız "GMO Free Turkish Cotton" gibi farkındalık, kimlik ve markalar için önem arz eden "**İzlenebilirlik**" konusunun seçilmesi savunulmuş ve Pakistan, Hindistan, İsviçre, vd. bazı ülkelerin desteği ile kabul edilmiştir.)

2. TÜRKİYE PAMUK DURUMU

Ülkemizde **Pamuk istatistikleri**, diğer tarımsal ürünlerde olduğu gibi, Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından derlenen verilerin TÜİK tarafından analiz edilerek yayımlanmasıyla oluşturulmaktadır. Bu bağlamda pamuk ekim alanları ve kütlü pamuk rekoltesi için yıl boyunca 3 kez tahmin yapılarak toplu sonuçları Haber Bültenleri ile açıklanmakta; 3.Tahmin sonrasında kesinleşen değerler "**Toplam Ekilen Alan**", "**Toplam Kütlü Pamuk Üretimi**" ve varsayılan ortalama çırçır randımanı üzerinden hesaplanan "**Toplam Lif Pamuk Üretimi**" ile bu değerlerden hesaplanan "**Ortalama Kütlü ve Lif Pamuk Verimleri**" olarak istatistiklere geçmekte ve yayımlanmaktadır. Pamuk sektörü için büyük önem taşıyan bir diğer önemli istatistik olan "**Lif Pamuk Tüketimi**" ise, yakın zamana kadar, Ekonomi Bakanlığı taşra teşkilatı tarafından **tescili yapılan balya sayı ve ağırlıkları** üzerinden hesaplanarak sonuçları ilgili kurumlarla paylaşılmaktaydı. Ancak, daha sonra tescili yapılan balya istatistikleri çırçır işletmelerinin beyanları ile ilgili ticaret borsalarının kayıtlarına bağlı kılınmış ve yayımlanmaz olmuştur. Bu nedenle, lif pamuk tüketim için güvenilir veri elde etmemiz, ilgili borsaların tescil bilgilerini Konseyimizle paylaşmalarına bağlı hale gelmiş bulunmaktadır. **Lif pamuk ithalat ve ihracat verileri** ise Ticaret Bakanlığınca GTIP numaraları (5201, 5202, 5203) itibarıyla, miktar (ton) ve değer (\$) olarak derlenmekte ve TÜİK istatistiklerinde yayınlanmaktadır. Bununla birlikte Konseyimiz imkânları ölçüsünde pamuk bölgelerindeki Ziraat Odaları ve Ticaret Borsaları, Tarım Satış Kooperatifleri, Sulama Birlikleri; tohum, gübre ve ilaç firmaları vb. kaynaklarla üyelerimiz aracılığıyla sezon boyunca yakın temas kurarak ekiliş, erken, orta ve son dönem gelişmeleri, hasat ve hasat sonrası piyasalar hakkında sayısal ve nesnel bilgiler de toplamaktadır. Bu bilgiler aylık yönetim kurulu toplantılarında tartışılarak değerlendirilmekte ve sonuçta ekili alan, verim, rekolte vb. temel göstergeler için UPK tahmini değerleri ortaya çıkmaktadır. İçinde bulunduğumuz sezon itibarıyla 28 Aralık 2018 tarihinde açıklanmış olan kütlü pamuk rekoltesi ve henüz yayımlanmamış, ancak ICAC 77.Genel Kurul Toplantısına sunulan Ülke Raporunda yer almış bulunan Ekiliş, Verim ve Kütlü ve Lif Rekolte değerleri ile Konseyimiz tahmini değerleri arasında önemli farkların oluşması üzerine, gelecek sezonlarda ortaya çıkacak gelişmelerin daha doğru değerlendirilmesine katkı sağlamak amacıyla, iş bu Sektör Raporunda diğerlerinin yanı sıra ilk defa Konseyimiz tahminleri de açıklanmaktadır.

Türkiye **pamuk ekim alanları** 2016/17 sezonunda son beş yılın en düşük seviyesi olan **416 bin hektara** geriledikten sonra 2017/18 sezonunda prim desteklerindeki iyileştirme, uygun iklim koşullarıyla birlikte artan verim ve nihayet istikrarlı fiyatların etkisiyle **502 bin hektara** yükselmiştir. Aynı sezonda tarla veriminin de 2016/17 sezonundaki tarihi rekor **505 kg-Kütlü/dekar** seviyesine yakın gerçekleşmesi (488 kg-Kütlü/Dekar) sonucunda 2 milyon 450 bin ton kütlü rekoltesi oluşmuştur. İçinde bulunduğumuz 2018/19 sezonu başında önceki sezondaki artışların kaynağı etkenlerin (prim, uygun iklim koşullarıyla artan verim ve istikrarlı piyasa)olumlu seyrini sürdürüyor olması nedeniyle, artışın sürerek ekim alanlarının **525 bin hektara** çıktığı, tarla veriminin de gelişerek **494 kg-Kütlü/dekar**

olduğu öngörölmüş ve bunun soncunda **2 milyon 570 bin ton** kütlü ve **%38** çırçır randımanı üzerinden **988 bin ton** lif rekoltesi tahmin edilmiştir (**Çizelge 2: TÜİK ve Turkey Country Report**).

Çizelge 2. Türkiye Pamuk Üretimi

	2015-16*	2016-17*	2017-18*	2018-19**	2018-19***
Ekim Alanı, bin ha	434	416	502	525	525
Kütlü Üretimi, bin ton	2050	2.100	2.450	2.570	2.200
Kütlü Verimi, kg/da	472	505	488	494	420
Lif Üretimi, bin ton	738	756	882	988	838
Lif Verimi, kg/da	170	182	176	188	173
Çırçır Randımanı**	36	36	36	38	38
*TÜİK **Turkey Country report for ICAC 77th Plenary Meeting, Abidjan *** UPK Tahmini					

Buna karşılık Konseyimiz, sezon başındaki ekim alanlarının genişlemesi, tarla veriminin gelişmesi ve çırçır randımanının iyileşmesine dair beklentilere katılmakla birlikte, pamuk ekim sezonunda yaşanan yağışlar ve tohum çimlenmelerindeki sorunlar nedeniyle tekrarlanmak zorunda kalınan ekimler; Haziran, Temmuz ve Ağustos aylarında yaşanan olumsuz iklim koşulları ve hatalı çiftçi uygulamaları, çeşitli nedenlerden ötürü hastalık ve zararlılarla savaşta başarı sağlanamaması ve Şanlıurfa'daki olumsuz hava koşullarına bağlı olarak hasatın gecikmesi, ekim alanları tahminini **525 bin hektara**, ülke ortalaması tarla verimi öngörüsünü ise **420 kg-Kütlü/Dekara** revize etmiş ve böylece kütlü rekoltesi için **2 milyon 200 bin ton** ve çırçır randımanının **%38** ile sınırlı kaldığı tahmininden hareketle, lif verimi için **173 kg-Lif/Dekar** ve lif rekoltesi için de **838 bin ton** değerlerini öngörmüş bulunmaktadır (**Çizelge 2: UPK Tahmini**).

Yukarıda açıklanan değişik kaynaklara ait veriler itibariyle ülkemizin Lif Pamuk Durumu aşağıdaki (Çizelge 3)te özetlenmiştir.

Çizelge 3. Türkiye Lif Pamuk Durumu

	2015/16*	2016/17*	2017-18*	2018-19**	2018-19***	2018-19****
Ekim Alanı, bin ha	434	415	502	525	508	525
Lif Verimi, kg/da	170	180	194	188	185	173
Lif Üretimi, bin ton	738	756	882	988	940	838
Başlangıç Stoğu, bin ton	534	597	583	750	918	----
İthalat, bin ton	713	824	893	793	789	600
Tüketim, bin ton	1.500	1.450	1.481	1.673	1.703	1.400
İhracat, bin ton	117	139	127	136	71	80
Bitiş stoğu, bin ton	597	588	750	721	873	----
Fiyat(TL/kg)*****	4.11	5,48	6,93	8,92		8.72

*TUIK Bitkisel Üretim İstatistikleri

** Turkey Country Report for ICAC 77th Plenary Meeting, 2-8 Dec., 2018, Abidjan.

***ICAC World Cotton Statistics 2018_december p.8, (projection).

**** UPK Tahmini

***** 2015..2017: İzmir Tic.Bor. Ekim-Kasım 41 Renk Kapanış Ort.Fiyatları; 2018/19:

Adana, İzmir, Şanlıurfa Tic. Bor. Ekim-Kasım Tescilli pamuk satışlarının Ort. Değeri

Buna göre, geçen 2017/18 sezonunda **882 bin ton** olan **Lif Pamuk Rekoltesinin** bu sezon (2018/19) itibariyle Ülke Raporuna göre **988 bin ton**, ICAC'a göre ise **940 bin ton'a** çıkacağı tahmin edilmekte; Konseyimiz ise lif pamuk rekoltesinin **838 bin ton** ile sınırlı kalacağını öngörmektedir.

TÜİK istatistiklerine göre geçen sezon **1 milyon 481 bin ton** olan **Lif Pamuk Tüketimimizin** bu sezonda Ülke Raporuna göre **1 milyon 673 bin tona**, ICAC'a göre ise **1 milyon 703 bin tona** çıkacağı tahmin edilmekte, konseyimiz ise bunun **1 milyon 400 bin ton** ile sınırlı kalacağını öngörmektedir.

Anılan üretim ve tüketim tahminlerinden hareketle geçen sezon sırasıyla 893 bin ton ve 127 bin ton olan **Lif Pamuk İthalat ve İhracatımızın** bu sezonda Ülke Raporu'na göre **793 bin ton** ve **136 bin ton**, ICAC'a göre ise **789 bin ton** ve **71 bin ton** olacağı tahmin edilmekte, Konseyimiz ise bu değerlerin **600 bin ton** ithalat ve **80 bin ton** ihracatla sınırlı kalacağını öngörmektedir.

Ülkemizde **Lif Pamuk Stoklarına** dair herhangi bir istatistik yayımlanmamaktadır. Ancak, belirli bir dönem için başlangıç stoğunu sıfır varsayarak, ((Üretim+İthalat)-(İhracat+Tüketim)) denklemleri zincirleme stok değerleri için tahmini değerler oluşturmak tabii ki mümkündür. Nitekim 2009/10 sezonu başlangıç stoğunu sıfır alarak başlatılan bu tür hesaplamalar, 2009/10 sezonundan 2015/16 sezonuna dek sürdürülmüş ve sonuçları Sektör Raporlarında yer almıştır. Ancak bu şekilde hesaplanan stok değerlerinin, bir başka ifadeyle birikimli arz fazlalarının, 2013/14, 2014/15 ve 2015/16 sezonlarında 700 bin ton seviyelerini aşması üzerine, bu denli yüksek değerlerin sadece stok olarak açıklanamayacağı aşikârdır. Bunun çok büyük bir olasılıkla arz ve/veya tüketim verilerindeki hatalardan (arz verilerinin gerçekten fazla veya tüketim değerlerinin gerçekten düşük olmasından) kaynaklandığı açıktır. Bundan sonra Konseyimiz Sektör Raporlarında bu tür hesaplamayla oluşturulmuş stok değerlerine yer verilmeyeceği bildirilmiş, ancak sektörle ilgili doğru kararların alınabilmesi için zamanlı ve güvenilir

istatistiklere mutlak surette ihtiyaç olduğu, stok değerlerinin de bu anlamda önem taşıdığına dikkat çekilmiştir.

Bu bağlamda son altı sezondan bu yana, Ekonomi Bakanlığımızca ICAC Genel Kurul toplantılarında sunulan ülke raporlarında 2013/14 Başlangıç Stoğu için 191 bin ton ile başlayan, kaynağı veya metodolojisi açıklanmayan değerler yer almaya başlamış ve Sektör Raporlarımızdaki Pamuk Durumu Çizelgelerinde Başlangıç ve Bitiş Stokları için Ülke Raporlarındaki bu değerlere de yer verilmiştir. Çizelge 3'te görülebileceği gibi, 2017/18 sezonu için 583 ve 750 bin ton olan başlangıç ve sonuç stok değerlerinin bu sezon itibarıyla 750 ve 721 bin ton seviyelerine çıkmış olduğu tahmini yapılmaktadır. Önceki raporlarımızda da belirttiğimiz üzere söz konusu bu stok değerlerini ülkemiz koşulları için makul addetmek çok zordur. Bu nedenle, ekiliş, üretim ve verim değerlerinin yanı sıra stok değerleri için de güvenilir istatistiklere ihtiyaç olduğu açıkça görülmektedir.

3. TÜRKİYE PAMUK ÜRETİM MALİYETLERİ

Her yıl Konseyimiz koordinasyonunda yapılmakta olan Cari Pamuk Üretim Maliyetlerinin Tespitine dair çalışma 2018/19 sezonu için de tekrarlanmıştır. Bu amaçla ülkemiz pamuk bölgelerindeki 18 kuruluştan bilgi istenmiş, bunların 11'inden cevap alınmıştır. İlgili kuruluşlardan gelen maliyet verilerinin değerlendirme sonuçları bir Rapor halinde Bakanlığımıza sunulmuştur. (**Çizelge 4**).

2018 YILI PAMUK ÜRETİM MALİYETLERİ				
TÜRKİYE ORT. VERİM (kg/dekar)*			456	
Bölge	KAYNAK KURUMLAR	Kurum	BİRİM MALİYETLER	
			□/dekar	□/kg-kütlü
Ege	İzmir Ticaret Borsası (Makinalı Hasat)	ITB	1627	3,57
Ege	Aydın Ticaret Borsası	ATB	1618	3,55
Ege	Söke Ziraat Odası (Makinalı Hasat)	SZO	1838	4,03
Ege	Menemen Ziraat Odası (Mak.Has.)	MZO	1738	3,81
Ege	TARİŞ (Makinalı Hasat)	TRŞ	1411	3,09
Çuk.	Adana Ticaret Borsası	ATB	1487	3,26
Çuk.	ÇUKOBİRLİK	ÇB	1440	3,16
Çuk.	Antakya Ticaret Borsası	ANTB	1764	3,87
GDoğu	Şanlıurfa Tic.Borsası (Kanalet sulama)	ŞUTB	1705	3,74
GDoğu	Şanlıurfa Tic.Borsası (Pompaj sulama)	ŞUTB	2095	4,59
GDoğu	Diyarbakır Yenişehir Ziraat Odası	DYZO	1101	2,41
TÜRKİYE ORTALAMA PAMUK MALİYETİ		TR	1620	3,55
* İzmir Ticaret Borsası Ege Bölgesi uydu destekli rekolte tahmini sonucudur.				

Buna göre, **2018 üretim yılı birim alan (dekar) başına cari kütlü pamuk üretim maliyeti** yöreler itibarıyla kültürel işlemler arasındaki farklar, iklim ve çevre koşullarına bağlı olarak bazı işlemlerdeki tekrar sayılarının değişiklik göstermesi ve bazı işlemler için farklı seçeneklerin

uygulanması (elle/makinayla toplama, kanalet/pompaj sulama gibi) gibi nedenlere bağılı olarak 1.101 ile 2.095 TL arasında değişmekte olup, ülke ortalaması **1.620TL**'dir.

Bu durumda, bu yılın ülke ortalaması tarla verimi için **456 kg/da** değeri esas alındığında (Önemli Not: Raporun yazıldığı tarihte ülke ortalaması verimi için TÜİK tarafından herhangi bir açıklama yapılmamış ve Konseyimiz tahmini ise henüz netlik kazanmamış olması nedeniyle İzmir Ticaret Borsasının Ege Bölgesini kapsayan uydu destekli tahmin çalışması sonucu bulunan ortalama verim değeri esas alınmıştır) **beher kg kütlü pamuk başına üretim maliyetinin** 2,41 TL ila 4,59 TL arasında değiştii ve ülke ortalamasının **3,55 TL** olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre, bu sezon ülke ortalaması ırır randımanının **%38** seviyesinde olduğu öngörüsünden hareketle, **bu yılın ülke ortalaması lif pamuk üretim maliyetinin, ırırlama giderleri hariç, 9,34 TL/kg** olduğu anlaşılmaktadır.

Buna karşılık, hasat sezonunda (Ekim-Kasım) ABD Dolarındaki artışlara rağmen, yurt içi pamuk fiyatlarının yurt dıőı fiyatların önemli ölçüde gerisinde kalması, ayrıca piyasanın bir türlü canlanmaması pamuk iftilerinde büyük hayal kırıklığına neden olmuştur. Şöyle ki, ülkemiz pamuk üretiminin büyük bölümünü kapsayan Adana, İzmir ve Şanlıurfa Ticaret Borsalarında, geçen Ekim ayında tescilli yapılan 79.663 ton mahli pamuğun genel ortalama değeri (Satış fiyatı) **9,27 TL** olmuştur. Dahası Kasım ayında bu değer, tescilli yapılan 135.623 ton pamuk için **8,72 TL**'na gerilemiştir. Buna göre, pamuk üreticilerimiz ülke ortalaması olarak kg başına Ekim ayında maliyetlerinin **7 kuruş**, Kasım ayında ise **62 kuruş** altında gelir elde etmişlerdir.

Öte yandan, söz konusu satış fiyatlarının aylık ortalama Dolar kuru üzerinden karşılıkları sırasıyla **1,58** ve **1,49 Dolar**'dır. Buna karşılık, aynı aylar itibariyle **A Index** ortalama kg fiyatları **1,91** ve **1,93** Dolar olmuştur. Buna göre, yurt içi pamuk fiyatlarının dünya fiyatlarına oranla **Ekim'de %21, Kasım'da ise %29** daha düşük gerçekleştiği anlaşılmaktadır.

Bu değerlendirmeden açıkça anlaşılacağı gibi, özellikle hasat dönemindeki yurt içi ve yurt dıőı pamuk fiyatları üreticilerimizin ortalama maliyetlerini ancak karşılayabilmekte ve sadece ortalamanın üzerindeki verim ve kalitede üretim yapabilen çiftçilerimiz bir sonraki sezonda alacakları destek primi sayesinde geçmiş sezon maliyetlerinin biraz üstünde bir kazanç sağlayabilmektedir. Buna karşılık ortalamanın altındaki verim ve kalitede üretim yapan çiftçilerimiz ise, destek primine rağmen zarar etmektedir. Ayrıca vurgulanması gerekir ki, yukarıdaki analizde esas alınan ortalama tarla verimi, dünya sıralamasında GDO'lu tohumla üretim yapmakta olan, ayrıca tarla büyüklükleri ve sulama koşulları ülkemizle karşılaştırılmayacak ölçüde daha iyi olan Avustralya'nın ardından ikinci konumdadır.

Bütün bu açıklamaların ışığında, geçen sezon tekrar artma eğilimi kazanan pamuk ekiliőı ve rekoltenin bu eğilimini gelecek sezonda da sürdürmesi tümüyle pamuk desteğine bağılı olduğu açıkça görölmektedir.

4.TÜRKİYE PAMUK SORUNLARININ ÇÖZÜMÜ İÇİN ÖNERİLER

Türkiye dünya sıralamasında tarla veriminde Avustralya'dan sonra ikinci, ürün kalitesinde ilk beş içinde yer alan önemli bir pamuk ülkesidir. Ayrıca sadece GDO'suz tohum kullanarak pamuk üreten ve bunu "**GMO FREE TURKISH COTTON**" markasıyla tescil ettirmiş olan, **yegâne dünya ülkesi** olarak ayrıcalıklı bir konuma sahiptir.

Ülkemiz pamuk üretimi tekstil ve hazır giyim başta olmak üzere bitkisel yağ, yem ve birçok sanayimizin temel hammadde kaynağıdır.

Ancak mevcut üretimimiz bu sanayilerimizin taleplerinin tamamını karşılayamamakta, yurt içi

talepteki bu açık ithalatla kapatılarak her yıl hammadde, iplik ve kumaşta 5 milyar dolar dolayında döviz kaybı oluşmaktadır.

Buna karşılık, ülkemiz ek yatırımlara ihtiyaç olmaksızın, sadece sahip olduğu değerleri kullanarak, bu sanayilerimizin hammadde taleplerinin, hem miktar hem de kalite olarak, tamamına yakınına karşılayacak üretim kabiliyetine sahip bulunmaktadır.

Bunun için, mevcut tarla verimi değerleriyle pamuk ekim alanlarının 2002 seviyelerine (750 bin hektar) çıkarılması yeterli olacaktır.

Aşağıda sıralı önerilerin hayata geçirilmesiyle sanayicimiz, pamuk asıl ve yan ürünleri taleplerinin tamamına yakınına yurt içinden sağlayabilecektir. Küresel rekabet gücünü artıran sanayicimiz ihracat gelirlerini çok daha yukarılara taşıyacak, ithalat giderlerini azaltacaktır. Ayrıca çiftçilerimiz de rakip ürünlere göre çok daha yüksek katma değere sahip pamuk üretmek suretiyle gelir ve kazançlarını artırmak imkânına kavuşacaklardır.

Desteklemeden faydalı sonuçlar elde etmek istiyorsak, pamuk primini mısır gibi Gümrük Vergileri ile korunan ve TMO tarafından satın alınan ürünler karşısında cazip kılacak seviyede belirlemeliyiz. Ayrıca pamuğa verilen desteklemelerde yaşanan suiistimalleri önleyerek, gerçek hak sahiplerine ulaşmasını sağlamalıyız. Bu nedenle,

- **"Alan Bazlı Pamuk Destekleme Miktarı" dekar başına 500 kg ülke ortalaması tarla verimi değerine sabitlenmeli, ayrıca her yıl en az enflasyon oranında arttırılarak üretim maliyetleri üzerindeki iyileştirme etkisi korunmalıdır.**

Bitkisel üretim desteklemelerine ilişkin 14.12.2017 tarihli Tebliğin 22.madde 2. bendinde 2017 yılından başlamak üzere, örtü altı ve çeltik hariç olmak üzere, bir parselde aynı tek yıllık bitkinin arka arkaya üç kez ekilmesi halinde, üçüncü üretim için destek verilmemesi öngörülmüştür. Münavebeye zorlayarak toprak verimliliğinin korunması gibi son derece akla uygun gerekçeye dayalı gözükse de bu yaptırım bazı pamuk üretim alanlarımızda beklenen yararı sağlamak bir yana uygulanamaz niteliktedir. Örnekte Amik, Menemen ve Söke Ovalarıdır. Bu ovalarda pamuk ekim nöbetine kışlık ürün katılması, taban suyu yüksekliği, tuzluluk ve tuzluluk nedeniyle kış yıkaması zorunluluğu getirmektedir. Ayrıca hava koşullarının elverişsizliğine bağlı olarak geç tamamlanabilen hasat sonrasında kışlık ürün ekiminin imkânsız hale gelmesi, imkân olsa bile yaşlılık nedeniyle oluşacak toprak sıkışmasının münavebeden beklenen yararların tersi zararlar oluşturması gibi nedenlerden ötürü aklen uygun olmadığı gibi fiilen de mümkün değildir. Pamuk ekim nöbetine yazlık ürün katılması ise, bu amaçla ilk akla gelen mısır, ayçiçeği gibi ürünlerin tuzluluğa dayanıklılık, su ve besin maddeleri tüketimi ve nihayet gelir açısından pamuğun gerisinde olmaları, bunların dışında önerilebilen rasyonel bir seçeneğin bulunmaması nedeniyle ekonomik olarak mümkün değildir. Dolayısıyla, söz konusu uygulama bu ovalarda öngörülen yararları sağlayamayacağı gibi, pamuk alanlarının daralmasıyla oluşacak sosyal ve ekonomik kayıplara neden olacaktır. Kaldı ki, toprak verimliliğini korumak amacıyla yapılması planlanan bu uygulamaya karşılık, aynı ovada biyo-kütleden enerji üretimine yönelik bir teşvik projesi kapsamında pamuk sapları köklenip balyalanarak tarladan uzaklaştırılmakta ve bu yüzden toprağın kütle veriminin en az beş katı büyüklüğündeki organik maddeden yoksun bırakılmaktadır. Ayrıca büyük çoğunlukla ıslak zeminde, ağır traktör ve ekipmanlarla yapılan bu işlemler nedeniyle olağanüstü boyutlarda toprak sıkışmasına yol açılması büyük bir çelişki olarak dikkat çekmektedir. Bu nedenle,

- **Bitkisel üretim desteklemelerine dair Tebliğin 22. Madde (ğğ) bendindeki hüküm için Amik, Menemen, Söke ve benzeri ovalar için ayrıcalık tanınmalıdır.**
- **Söke ovası ve benzeri özellik ve koşullara sahip pamuk üretim alanlarında pamuk saplarının enerji vb. amaçlar için tarladan uzaklaştırılması önlenmelidir.**

Desteklemeden beklenen yararın kazanılması, verilen destek miktarının pamuğu gümrük vergileriyle korunan alternatif ürünler karşısında cazip kılacak seviyede olmasına bağlıdır. Bu nedenle,

- **Pamuk Destek Miktarının belirlenmesinde, alternatif ürünlere ilişkin politikalar ile birlikte ürün optimizasyon çalışmaları ve bunların karşılaştırmalı sonuçları dikkate alınmalıdır.**

Pamuk tarımı yoğun girdi (mazot, gübre, ilaç, sermaye, işçilik, teknoloji vd.) kullanılan bir üretim dalı olup kar marjı, girdi fiyatlarına diğer ürünlerden çok daha fazla oranda bağlıdır. Bu nedenle, özellikle mazot başta olmak üzere, girdi fiyatlarındaki artışlar pamuk üretim maliyetlerine çok daha büyük oranlarda yansımaktadır. Örneğe, 2017 sezonu itibarıyla **1.094 TL/dekar** olan ülke ortalaması pamuk üretim maliyetlerinin 2018 sezonunda **%54** artışla **1.620 TL/dekara** yükselmiş olmasıdır. Bu nedendir ki, mevcut üretim destekleri kapsamındaki "Mazot desteği" pamuk üretiminde maliyet iyileştirmesi anlamında etkili bir araçtır. Mazot desteğinin pamuk üretme kararına olumlu etkisini korumak üzere,

- **"Mazot desteği" güncel akaryakıt fiyatları dikkate alınarak en az %50 oranında artırılmalıdır.**

Yoğun girdi kullanımı ve kar marjı girdi fiyatlarına diğerlerinden çok bağlı olma özelliği pamuğu vazgeçilmesi kolay, geri dönülmesi zor bir ürün yapmaktadır. Çiftçilerimizin pamuktan vazgeçmelerini engellemek, ayrıca tüccar ve sanayicilerimize uzun vadeli yatırım kararları almalarını teşvik etmek ve böylece pamuk üretiminde istikrarlı bir gelişme ortamı oluşturmak için,

- **Pamuk desteklerinin önceden duyurularak en az üç, tercihan beşer yıllık dönemler halinde sürdürülmesi uygun olacaktır.**

Hammadde içeriği %60'ın üzerinde pamuk olan Hazır Giyim ürünleri ithalatından, bütçede öngörülmeyen, milyar TL seviyelerinde ek gelir sağlanmaktadır. Bu gelirin yerli Hazır Giyim Sanayimizin ihtiyaç duyduğu pamuk hammaddesinin tamamını yurt içinden teminini mümkün kılmak ve böylece sektörün küresel rekabet gücünü geliştirerek yapılan vergilendirmenin amacına ulaşmasını sağlamak üzere,

- **Pamuk desteklerinde Hazır Giyim ithalatında uygulanan vergilerden elde edilen kaynaklardan yararlanılmalıdır.**

Ülkemizde pamuk hasadı büyük oranda müteahhitlik hizmeti olarak makina ile yapılmaktadır. Ne yazık ki, bu hizmetin alınmasında bilgisizlik, özensizlik, ticari kaygılar vb. nedenlerle kalite ve ürün kayıpları ortaya çıkabilmektedir. Bu kayıpları önlemek üzere,

- **Pamuk toplama makineleri müteahhitlik hizmeti acilen hazırlanacak bir yönetmelikle kurallara bağlanmalıdır.**

Son yıllarda iklim değişikliği, zararlı ve hastalıklardaki direncin artması vb. nedenlerle hastalık ve zararlılarla savaşta beklenmedik sorunlar yaşanmakta, ayrıca su temini ve etkin kullanımında

yetersizlikler ortaya çıkmaktadır. Pamuk üretim maliyetinin özellikle son 3 yıldır en çok arttığı kalemin zirai ilaç olduğu dikkate alınarak, bu sorunlara hızlı ve etkin çözümler getirmek üzere,

- **Zirai Mücadele ve Sulama konularında eğitim ve yayım çalışmalarına 2019 yılında ağırlık verilmelidir.**

Pamuk üreticilerinin en büyük sorunu fiyat tahmini yapamadan ürünlerini, çoğunlukla hasat zamanında düşük fiyattan satmak zorunda kalmalarıdır. Bu anlamda **“Lisanslı depoculuk”** hükümetimizin büyük bir isabetle başlattığı, uygun destekleme politikalarıyla yaygınlaştırılmasına çalıştığı hayati öneme sahip bir çözümdür. Pamuk üreticilerinin lisanslı depo desteklemelerinden yararlanmalarını sağlamak ve böylece lisanslı depoculuğun üretimin büyük bölümünü kapsar hale gelmesini sağlamak üzere,

- **Lisanslı Depo Destekleme yönetmeliğinde acilen yapılacak bir değişiklikle müstahsil makbuzlarının yani sıra lisanslı depolara ait elektronik ürün senetleri de (ELÜS) “desteklemeye esas belge” sayılmalı; ELÜS'ler üzerinden kütlü pamuk destekleme miktarının hesabında, ilgili ticaret borsasınca yayınlanan “Sezon Ortalaması Çırçır Randımanı” değeri esas alınmalıdır.**
- **Üreticilerin önündeki diğer büyük bir engel de kütlü pamuklarını lif haline getirmek için aldıkları çırçırılama hizmetinin %18 KDV'ye tabi olmasıdır. Bu engelin ortadan kaldırılması için çırçırılama hizmetinde KDV oranı %1'e düşürülmelidir.**
- **Tarım Satış Kooperatifleri lisanslı depoculuk desteklerinden yararlanamamaktadır. Tarış, Çukobirlik, Antbirlik gibi tamamen üreticilerden oluşan bu kooperatiflerin sistem dışında kalması lisanslı depoculuktan beklenen yararların tabana yayılmasını engellemektedir. İlgili Yönetmelikte yapılacak bir düzenleme ile bu yanlış acilen düzeltilmelidir.**
- **Mevcut uygulamada çırçırıcı işletmeleri de lisanslı depoculuk desteklerinden yararlandırılmamaktadır. Hiç olmazsa analiz desteği verilerek bunların da sisteme katılmaları ve bunlar sayesinde lisanslı depoculuk hizmetine erişemeyen küçük çiftçilerin dolaylı da olsa sistemden yararlanmaları sağlanmalıdır.**

Avustralya gibi, dünyanın en gelişmiş üretim alt yapısına sahip bir ülkeden sadece %10-15 daha düşük verimle pamuk üretme bilgi ve görgüsüne sahip çiftçilerimizin alın teri ve göz nuruyla ürettikleri yüksek verimli ve kaliteli pamuğumuz ne yazık ki ciddi kalite kayıplarına maruz kalmaktadır. Özellikle hasat ve hasat sonrası depolama ile çırçırılama işlemlerindeki teknik ve ekonomik yetersizlikler ile uygulamadaki başıboşluk, tarımdan sanayiye bütün kesimlerin katma değerlerinde büyük kayıplara neden olmaktadır. Bu kayıpları önlemek amacıyla,

- **Çırçır ve prese işletmeleri günümüz ihtiyaçları doğrultusunda rehabilite edilmeli, mevcut çalışma usul ve esasları gözden geçirilerek yenilenmelidir.**
- **Bu bağlamda çırçır işletmeleri ön temizleme ve kurutma üniteleri ile donatılarak makinalı hasada ve son yıllarda sıklıkla yaşanmaya başlanan elverişsiz hava koşulları nedeniyle değişken nem oranlarına sahip kütlü pamukların işlenmesine uygun hale gelmeleri sağlanmalıdır.**

Kalite kayıplarındaki artışın bir diğer önemli nedeni pamuğun üreticiler tarafından “kütlü” olarak satılması; “Lif Pamuk (Mahlıç)” satışlarında ise “renk”, “parlaklık” ve “yabancı madde” temelli mevcut

orta elyaf pamuk standardımızın günümüz ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz kalması, ayrıca uygulanmasındaki zorluklar ve denetimsizlik nedeniyle piyasada kalitenin parasal karşılığının oluşmamasıdır. Bunu sağlamak üzere,

Pamuk standardizasyonu, sektörümüz ihtiyaçları doğrultusunda, ülkemiz koşulları dikkate alınarak yenilenmeli ve bu amaçla hâlihazırda dünya genelinde kabul gören HVI analiz sonuçlarına dayalı bir sınıflandırmaya geçilmelidir.

Farklı morfolojik ve teknolojik özelliklere sahip pamukların karıştırılarak çırçırılması işlemdeki başarıyı ve ürün kalitesini en az indirmek için, karıştırmaksızın çırçırılma için ise kapasiteye uygun depolama alanları gerektirmektedir. Bu nedenle,

- **Farklı bölgelerde ekilecek pamuk çeşit sayıları sadece “en uygun” çeşitlerle sınırlandırılmalıdır.**

Dünya pamukçuluğunda hızla yaygınlaşarak alanların %75'ini, üretimin %82'sini kapsar hale gelen GDO'lu pamuk üretimi, son yıllarda ortaya çıkan sorunlar nedeniyle azalma eğilimine girmiştir. Bu durum GDO'suz pamuk ve bu bağlamda klasik ıslah yöntemleriyle geliştirilmiş pamuk tohumu üretimini tekrar gündeme taşımış ve yeni fırsat alanları yaratmaya başlamış bulunmaktadır. Türkiye'nin bu anlamdaki istisnai konumunu yarara dönüştürmek üzere,

- **Yerli ıslah pamuk çeşitleri tohumculuğu, vergi muafiyeti gibi teşviklerle desteklenmelidir.**

Küresel İklim Değişikliği, enerji fiyatlarındaki sürekli yükselmeler vb. faktörlerin etkisiyle pamuğun sentetik elyaflarla rekabeti zorlaşmaktadır. Buna karşılık tüketicilerde çevre bilincinin gelişmesi en yaygın ve popüler doğal elyaf olarak pamuk için bir fırsat oluşturmaktadır. Bu fırsatı faydaya dönüştürebilmek üzere,

- **"GMO FreeTurkishCotton"(GDO'suz Türk Pamuğu) kalite kimliği kullanımı teşvik edilmelidir.**

Bu bağlamda sürdürülebilirlik için, pamuk üretiminde ilaç, gübre, toprak, su, insan iş gücü gibi temel üretim girdilerinin etkin kullanımını geliştirmeyi hedefleyen

- **"IPUD-İyi Pamuk Uygulamaları Derneği" kapsamında üretim yapan çiftçiler, ek prim desteği vb. yöntemle desteklenmelidir.**

Ülkemiz içinde bulunduğumuz zor günlerden geçerken, dışa bağımlı olmadan üretebilmenin, yani "Üretimde bağımsız" olmanın önemini bir kez daha idrak etmiştir. Bundan böyle her stratejik ürün ve üretimde "bağımsızlık politikası" güdülmeli kaçınılmaz olmuştur. Bunu sağlamak üzere,

- **Yerli pamuk kullanan iplik sanayicilerimiz desteklenmelidir.**

Ülkemiz pamuk sektörünün küresel rekabet gücünü geliştirmek amacıyla kurulmuş olan Konseyimizin faaliyetlerini zenginleştirip yaygınlaştırmasını sağlamak üzere,

- **UPK yönetmeliğinde Konsey gelirlerini artırmaya yönelik değişiklikler yapılmalıdır.**

Ülkemiz pamuk üretiminin ihtiyaçlar doğrultusunda geliştirilebilmesi için öncelikle güvenilir ve zamanlı veriye ihtiyaç olduğu açıktır. Bu amaçla,

- **Çağdaş teknolojiler kullanılarak ülke çapında ekiliş ve verim tahminleri yapılmalıdır.**

Pamuk, kullanım alanlarının zenginliğine bağlı olarak, Tarım ve Orman başta olmak üzere, Sanayi ve Teknoloji, Ticaret, Hazine ve Maliye bakanlıklarımızın sorumluluk alanında yer alan, ayrıca bu

bakanlıkların farklı birimleriyle yakın ilişkileri olan bir üründür. Pamuktan elde edilecek katma değer in ülke düzeyinde maksimize edilmesi ancak bu bakanlıklar ve bakanlık içindeki birimler arasındaki koordinasyonla mümkündür. Örnekte, lif pamuğun tarladan iplikçiye uzanan katma değer zincirindeki kalite olgusunun tarım, sanayi ve ticaret bakanlıkları sorumluluk alanları arasındaki işlemlerle ne denli korunabildiğinin irdelenmesidir. Tarım bakanlığınca ne kadar kaliteli kütü pamuk üretimi sağlanabilirse sağlansın, eğer bu ürün Sanayi bakanlığının denetimindeki işletmelerce tekniğine uygun şekilde çırçırılarak depolanamıyor ve/veya Ticaret bakanlığının denetiminde ticari kurallara uygun şekilde pazarlanamıyorsa ki mevcut durum bundan çok farklı değildir, bu kalitenin korunarak katma değer in en büyüklenmesinin ve katma değer zincirinde yer alan hak sahiplerince adil biçimde paylaşılmasının mümkün olamayacağı açıktır. Bu nedenle,

- **Pamukla ilgili stratejik öneme sahip kararların ilgili birimler ve bakanlıklar arası koordinasyonla alınması ve uygulanması sağlanmalıdır.**

Arz ederiz.

Bertan Balçık
Ulusal Pamuk Konseyi
Yönetim Kurulu Başkanı
30 Ocak 2019